

O‘ZBEKISTONDA INVESTITSIYA SIYOSATI VA UNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI

Mamaraimov Sharofiddin

DTPI Tadbirkorlik va boshqaruv

Fakulteti 1i-25 guruhi talabasi

mamaraimovsharofiddin5@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20266743>

Ushbu maqolada O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan investitsiya siyosati va uning mamlakat iqtisodiy o‘shishiga ta’siri keng yoritilgan. Maqolada investitsiyalarning iqtisodiyotdagi o‘rni, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlari, investitsion muhitni yaxshilash bo‘yicha olib borilayotgan islohotlar hamda investitsiyalarning sanoat, qishloq xo‘jaligi, energetika va infratuzilma sohalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, investitsiyalar yordamida yangi ish o‘rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish va aholi turmush darajasini yaxshilash masalalari ham ko‘rib chiqilgan. Maqolada investitsiya siyosatini amalga oshirish jarayonidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari yuzasidan fikr-mulohazalar bildirilgan.

Bugungi kunda O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiya siyosati eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ishlab chiqarish hajmini kengaytirish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda investitsiyalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, mustaqillikdan keyingi davrda O‘zbekiston iqtisodiyotida bozor mexanizmlarini shakllantirish, xorijiy investorlar uchun qulay muhit yaratish va milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Natijada investitsiya siyosati mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylandi.

Investitsiya siyosati davlatning iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida ichki va tashqi investitsiyalarni jalb qilish, ulardan samarali foydalanish hamda investitsion muhitni yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar tizimidir. O‘zbekiston Respublikasida investitsiya siyosati iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash, eksport salohiyatini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va sanoat tarmoqlarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. So‘nggi yillarda mamlakatda investitsion muhitni yaxshilash maqsadida ko‘plab qonun va qarorlar qabul qilinib, investorlar uchun soliq imtiyozlari, bojxona yengilliklari va huquqiy kafolatlar yaratildi.

Ayniqsa, keyingi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar natijasida O‘zbekiston ochiq iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan rivojlanish modeliga o‘tmoqda. Davlat tomonidan xorijiy investorlarga keng imkoniyatlar yaratilishi mamlakatga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmining oshishiga sabab bo‘ldi. Rasmiy ma‘lumotlarga ko‘ra, 2025-yilda O‘zbekistonga jalb etilgan xorijiy investitsiyalar hajmi 43 milliard dollardan oshgan. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining jadal rivojlanayotganidan dalolat beradi.

Investitsiyalar iqtisodiy o‘shishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Chunki investitsiyalar yordamida yangi korxonalar tashkil etiladi, mavjud ishlab chiqarish quvvatlari kengaytiriladi va zamonaviy texnologiyalar joriy qilinadi. Natijada mahsulot ishlab chiqarish hajmi ortadi, aholi bandligi ta‘minlanadi va davlat byudjetiga tushumlar ko‘payadi. O‘zbekistonda investitsiyalar asosan energetika, sanoat, transport-logistika, qishloq xo‘jaligi, qurilish, axborot texnologiyalari va xizmat ko‘rsatish sohalariga yo‘naltirilmoqda. Bu esa iqtisodiyotning turli tarmoqlarini kompleks rivojlantirish imkonini bermoqda.

Mamlakat iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishda siyosiy barqarorlik ham muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda tinchlik va barqarorlikning ta'minlanganligi investorlar uchun ishonchli muhit yaratmoqda. Shuningdek, hukumat tomonidan korrupsiyaga qarshi kurashish, sud-huquq tizimini isloh qilish va biznes yuritishni soddalashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar investitsion jozibadorlikni oshirmoqda. Xalqaro tashkilotlar va xorijiy ekspertlar tomonidan ham O'zbekiston Markaziy Osiyoda investitsiya uchun istiqbolli davlatlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiya siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish hisoblanadi. Mamlakatda tashkil etilgan erkin iqtisodiy zonalarda investorlar uchun alohida soliq va bojxona imtiyozlari joriy qilingan. Bu hududlarda zamonaviy ishlab chiqarish korxonalari tashkil etilib, eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish yo'lga qo'yilgan. Natijada hududlarning iqtisodiy salohiyati ortib, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda. Ayniqsa, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining oshishi iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Investitsiya siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri infratuzilma rivojlanishida ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda avtomobil yo'llari, temir yo'llar, elektr tarmoqlari, logistika markazlari va kommunikatsiya tizimlari modernizatsiya qilinmoqda. Infratuzilmaning rivojlanishi esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, tadbirkorlik faoliyatining kengayishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, transport-logistika tizimining rivojlanishi eksport hajmini oshirish va xalqaro savdo aloqalarini kengaytirishda muhim omil bo'lmoqda.

Qishloq xo'jaligi sohasiga yo'naltirilayotgan investitsiyalar ham iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy qilish, suv tejovchi texnologiyalardan foydalanish, qayta ishlash korxonalarini tashkil etish orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi ortmoqda. Bu esa oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bilan birga eksport imkoniyatlarini ham kengaytirmoqda. Xususan, meva-sabzavot mahsulotlarini qayta ishlash va eksport qilish bo'yicha yangi loyihalar amalga oshirilmoqda.

Energetika sohasidagi investitsiyalar ham O'zbekiston iqtisodiy taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. So'nggi yillarda quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish bo'yicha yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu esa mamlakatning energetik xavfsizligini ta'minlash, elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmini oshirish va ekologik barqarorlikka erishishda muhim ahamiyatga ega. Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik investitsiyalar hajmining ortishi ham mamlakat iqtisodiyotining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, investitsiyalar aholi turmush darajasining oshishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yangi ishlab chiqarish korxonalarining tashkil etilishi natijasida minglab yangi ish o'rinlari yaratiladi. Bu esa aholi daromadlarini oshirib, kambag'allik darajasini kamaytirishga yordam beradi. Ayniqsa, yoshlarni ish bilan ta'minlashda investitsion loyihalarning ahamiyati katta hisoblanadi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2025-yilda ishsizlik darajasi 4,9 foizni tashkil etgan.

Shu bilan birga, investitsiya siyosatini amalga oshirishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, byurokratik to'siqlar, ayrim tarmoqlarda malakali kadrlar yetishmasligi investitsiya loyihalarning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, iqtisodiyotda tashqi qarzlarning ortib borishi ham investitsion siyosatda ehtiyotkorlik bilan yondashishni talab qiladi. Ayrim iqtisodchilar davlat investitsiyalarining samaradorligi va ularning uzoq muddatli natijalari masalasiga alohida e'tibor qaratmoqda.

Kelgusida O‘zbekiston investitsiya siyosatini yanada takomillashtirish uchun innovatsion iqtisodiyotga o‘tish, xususiy sektor ulushini oshirish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ilm-fan va texnologiyalarga asoslangan investitsiyalar iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli davlat tomonidan startap loyihalar, IT-parklar va innovatsion markazlarni rivojlantirishga katta e‘tibor qaratilmoqda.

References:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti
5. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi
6. Vahobov A., Xajibakiyev Sh., Muminov N. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. – Toshkent: Moliya, 2019.
7. Qosimova G. Investitsiya faoliyati va iqtisodiy taraqqiyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
8. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi
9. Abdullayeva Sh. Milliy iqtisodiyotda investitsiya siyosati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
10. The World Bank Uzbekistan
11. Asian Development Bank Uzbekistan
12. Ergashev B. Iqtisodiy o‘shish nazariyalari va investitsiyalar. – Toshkent: Tafakkur, 2022.